

2442

2443

2444

2445

2446

2447

84

U-26

21

20 03

398.5

ARMENIAN

PROVERBS

AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

BY THE

R.^D G. BAYAN

VENICE

ACADEMY OF S. LAZARUS

1909.

10116

ARMENIAN

B R O W N

AND SAYINGS

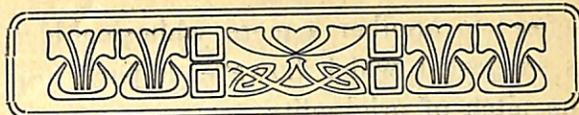
EXTRACTED INTO ENGLISH

R. G. BAYAN

6707-57

9

There are, perhaps, but few proverbs and wise sayings, among any people, which are not at the same time the common property of all nations; and if the spirit of proverbs has been preserved, they are changed in form, in the translation from one language to another.

They convey nearly the same meaning, but they have lost their originality; and it is just this originality that imparts to them the gravity and the savour of « a proverb. »

In one nation a proverb conveys simply what the words express in their primitive

sense; to another a mere whimsical idea is suggested, which however imparts to it the pitch of originality.

It might appear that the proverb has been distorted, but on closer examination-gentle reader-it will be found to possess that charm, to the people, into whose tongue it has been translated, imparted by, and stamped with the skill, and genius of the translator: hence its newness of form is no deterioration from its original piquancy of stile.

Among the thousand proverbs and wise sayings in daily use among the Armenian people, we hope that our choice has been judiciously made.

Though we have not always observed literal translation, we have not lost sight of the meaning and spirit of the originals, and have, as far as the language would allow, maintained their originality and turn.

Chiefly have we followed the above

course in our English translation, and thus with the hope of imparting some little pleasure in the hours not devoted to the sterner occupations of life, we place our little book in the hands of the indulgent and gentle reader.

P. B.

TABLE OF THE ARMENIAN ALPHABET

CAPITAL	SMALL	CURRENT NAME	VALUE	SOUND
Ա.	ա	<i>ipe</i>	A	a as in part
Բ.	բ	<i>pen</i>	P	p soft
Գ.	գ	<i>kim</i>	K	k, q
Դ.	դ	<i>tā</i>	T	t soft
Ե.	ե	<i>yetch</i>	YÈ	yé as in yes
Զ.	զ	<i>zā</i>	Z	z or s between two vowels
Է.	է	<i>ē</i>	E	e as in met
Ը.	ը	<i>yel</i>	E	e as in her
Թ.	թ	<i>toe</i>	TH	t hard
Ճ.	ճ	<i>zhe</i>	SorZ	j French
Ի.	ի	<i>I</i>	enee	i short
Լ.	լ	<i>L</i>	lewn	l as in lunatic

Խ	խ	<i>HK</i>	khē	kh as Greek χ
Ծ	ծ	<i>dza</i>	DZ	dz or cz in czar
Կ	կ	<i>ghen</i>	G	gā, as good
Ձ	զ	<i>hoe</i>	H	h
Ղ	ղ	<i>tza</i>	TZ	tz soft
Ճ	ճ	<i>ghad</i>	GH	gh as Greek γ
Լ	լ	<i>jē</i>	J	j or dg as in judge
Մ	մ	<i>man</i>	M	m
Ն	ն	<i>he</i>	H	h soft
Շ	շ	<i>noo</i>	N	n
Տ	տ	<i>sha</i>	SH	sh
Վ	վ	<i>wo</i>	W	wo as in word
Յ	յ	<i>tchā</i>	TCH	tch as in fetch
Ծ	ծ	<i>bē</i>	B	b
Ձ	զ	<i>tshē</i>	TSH	tch or ch soft in church
Ղ	ղ	<i>ra</i>	R	r hard
Ճ	ճ	<i>sē</i>	S	s
Լ	լ	<i>vēv</i>	V	v
Ս	ս	<i>deune</i>	D	d

CAPITAL	SMALL	CURRENT NAME	VALUE	SOUND
Ր	ր	rē	R	r soft
Ց	ց	tsoe	TZ	tz hard
Ի	ի	ynne	W	u long as in mute
Փ	փ	pure	P	p hard
Կ	կ	kē	K	k hard, or ch as in chaos
Օ	օ	o	O	o
Ֆ	ֆ	fē	F	f or ph

ARMENIAN PROVERBS

AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

Ասեղը ուր մտնէ, դերձանը ետեւէն կ'երթայ :
 Where the needle passes the thread passes also.

*

Աստուծոյ աչքը որ քաղցր լինի, մատաղի գառն իրան ստքով կուգայ դուռդ :
 If you are favoured by the sky, the lamb of the feast will come of itself to your door.

*

Աստուած ամեն շնորհք մի մարդի չի տար :
 God does not bestow all his blessings on one head.

*

Առիւծը մեռաւ, բայց մորթը հոն է :
 The lion is dead, but his skin is there.

Ամեն հաւկիթ երկու դեղնուց չունենար :

Every egg has not two yolks.

*

Աղջիկ ունեցող մօրը ձեռքը ծոցը կ'ըլլայ :

The mother who has a daughter always has a hand in her purse.

*

Ամեն մարդ իր խալկինին տակը փայտ կը դնէ :

Every one places wood under his own pot.

*

Ամենքը արտ կը ցանեն՝ շիտակ կը բուսնի . իմ ցանածս ծուռ կը բուսնի :

Every one's grain grows straight, mine grows crooked.

*

Ամպի գոռալնու գէօրայ՝ անձրև չի գալ :

The clouds that thunder do not always bring rain.

*

Այնպէս գեղեցիկ է որ մութ պատերուն լուս կու տայ :

He is so handsome that the walls reflect his beauty.

*

Այնպտուղ ծառին քար նետող չըլլար :

Nobody casts stones at a fruitless tree.

Անհունար մարդի լեզուն՝ երկար կ'ըլնի :

The tongue of the fool is always long.

*

Ան ջուրէն վախցիր, որ ոչ կը թշտայ և ոչ կը խշտայ :

Mistrust the water that does not warble, and the stream that does not chirp.

*

Աջովը զարի կուտայ, ձախովը հաւկիթ կը փընտաէ :

He feeds the hen with one hand and with the other he looks for her egg.

*

Առանց աքաղաղի ալ կը լուսանայ :

The day can dawn without the cock's crowing.

*

Անհոգին հոգը Աստուած կը հոգայ :

God helps the careless man.

*

Անձրև օրը հաւերուն ջուր տուող շատ կ'ըլլայ :

When it rains, everybody brings drink to tho hens.

*

Ատեղով հոր կը փորէ :

He digs his well with a needle.

Սմեն հատիկ՝ ժարգարիս չէ :
Every grain is not a pearl.

*

Սմեն մէկ խօսքդ մէկ ճալահիր ատի, ամա
ո՛ւժ ատես :

Your words are jewels, but to whom do
you offer them?

Your words are jewels, but to whom do
you utter them?

*

Ծառ լինի՞ որ բամի չզպչի :
Where is there a tree that is not shaken
by te wind?

*

Պալը համրանք չի գիտեր :
The wolf knows no reckoning.

*

Երկու երնէկ զիրար չի գտնայ :
Two good fortunes never come together.

*

Աղուէսը փուչին վրայ մէյժը կը նստի :
The fox sits but once on the thorns.

*

Պողը գողէն գողացաւ, Աստուած վերէն զար-
մացաւ :

One thief has robbed another, God was
surprised from above.

*

Ան վաղ էր՝ որ էշը կաղ էր :
It was when my ass crippled itself.

*

Իմ հացս աղ չունի :
My bread has no salt. (My good acts are
not known).

*

Աշխարհը խալիին, ինք մէջը շերեփ :
The world is a pot: man a spoon in it.

*

Պողը մի մեղք տարաւ, կորցընողը հարիւրն :
The robber has only committed one crime,
the robbed one hundred.

*

Արծիւը իր փետուրներէն շինուած նետով կը
վիրաւորուի :
The eagle is killed by the arrow made
with its own feather.

*

Թիթեռնիկ ծառնը է ելեր, ինչ կայ չկայ վար
է թափեր :
The butterfly posed on the branch would
have all on the tree to fall.

The butterfly seated on a branch fears it will break.

*

Աշխարհքս լայնարձակ է, ի՞նչ օգուտ որ սիրաս նեղ է :

If my heart be narrow what avail it to me that the world is wide?

*

Հարստի հարստութեան չես կարող հասնիլ, գրացի եղիր նրան :

If you cannot become rich, be the neighbour of a rich man.

*

Ապրիլ կայ երկաթ է, ապրիլ կայ արծաթ է :

There is a life of iron and a life of silver.

*

Սուտը կ'ոտանաւորի, բայց չերթար :

The lie runs, but does not go far.

*

Աղուէսը մեր մարագը ձագ է հաներ, մեր թաղին հեղութենէն է :

Our dog is so good that the fox has pupped in our poultry-house.

*

Խօսքը արծաթ, լուսթիւնն ոսկի .

Speech is silver, silence is golden.

Ամենքն ալ աղա, հապա մեր ջաղացքը ո՞վ աղայ :
If every one becomes lord, who shall turn our mill?

*

Քարի տակ կը մնայ, խօսքի տակ չի մնար :
The stones crush him, the words do not.

*

Աւելի պատառ փոր չէ ծակում :
A mouthful more does not pierce the belly.

*

Հարբածին խելօք խօսքն ալ օդը կը ցընդի :
The drunkard's wise words fly whit the wind.

*

Թռչունը կուտով կը բռնեն, մարդը՝ արծաթով :
Birds are caught with grains, and man with money.

*

Ինչ տեղ վիրք կայ՝ գիրք չկայ . ինչ տեղ գիրք կայ՝ վիրք չկայ :

Where there is a Georgian, there is no book; where there is a book, there is no Georgian.

*

Գետնի յատակին ալ գանձ չատ կայ . մեզ ի՞նչ :
Much riches are under the earth, what profit for us?

Առանց խոնկի մովի՝ ուխտատեղ կ'երթայ :
He goes on a pilgrimage without incense
and candle.

*

Հարուստը մեանի՝ աշխարհք թնդայ, աղքատը
մեանի՝ մարդ շիմանայ .

If a rich man dies all the world is mov-
ed, if a poor one, nobody knows it.

*

Թուրքն ըսեր է . կեր, յետոյ խօսէ . Հայն ը-
սեր է . թէ՛ կեր թէ՛ խօսէ :

The Turk said : Eat first and speak after-
wards ; the Armenian said : Eat and
speak at the same time.

*

Սրապան կտորի նէ, խրատ տուող շատ կ'ըլլայ :
After the carriage is overturned, many
tell how to raise it.

*

Գայլին ահիցն գեղ չիշենք :
Should the fear of the wolf mak us for-
get our village ?

*

Առաջ գետին անցքը գտիր, ետքը ջուր մտիր :
Look first for the ford, and then pass over
the river.

Իշուն զոտցին ըսեր են . ձայնդ անսպառ . ալ
գուցը չէ կարեր :

One day the ass began to bray, they said
to him ; Wat a beautiful voice !
- Since then he always brays.

*

Առաջ շի էր, արեգակը զարկաւ կուրացաւ :
He was squint-eyed, the sun made him
blind.

*

Առիւծը ճանճ չի բռներ :
The lion does not catch flies.

*

Առաջ լուծ ու կամդ պատրաստիր, ետոյ զիժ
մոզու ականջիցը բռներ :

First prepare the yoke and then seize
your violent ox by the ears.

*

Իշուն հարցուցին՝ խոնախդ սըր է, - ըսաց՝ մա-
լուխը գիտէ :

The ass wass asked : Where is thy house ?
He answered : The cord knows it.

*

Առիւծը կատուին չեմ խզդել տար :
I do not advise the cat to strangle a lion.

6707-57

Մուկը կատուին միշտ գէշ երազ կը տեսցնէ:
The cat always causes bad dreams to the mouse.

*

Այնպէս խօսք մ'ըսաց, որ ակն ի մատանեով:
Hist word shines as a diamond in arinp.

*

Այնպէս ըրէ որ կամըջի տակի ջուրը չփախցունես:
Arrange yourself so as not to have to remount the water under the bridge.

Այնպէս կը սիրեմ, որչափ աչքս մուխը կամ փոշին:

I like him just as the smoke in my eyes.

*

Ոսկին մութ տեղ լոյս կու տայ:
Gold shines in obscurity.

*

Մեռչ քուն կ'ըլլայ ում կողը տաք է:
When one has warm shoulders, one sleeps softly.

Ան պատին ան ծեփը կը բուէ:
For such a wall, such cement.

Ուտեմ տենդիմ, չուտեմ տենդիմ. լու է ու տեմ տենդիմ:

Wehther I eat or not I shall have the fever, so better eat and have the fever.

*

Անջուր մի բորիկանալ:
If a river is dried up do not prepare your feet.

*

Ուրիշին աչքը քեզի լուս չի տար:
We cannot see with the eyes of others.

*

Երեխին բան դիր, հետը գնա:
If you send your child on an errand, go with him.

*

Ազահն է աղքատ, աղքատն աղքատ չէ:
The real poor is the miser, not the actual poor.

The miser is the real poor.

*

Երկաթ ծամելու համար, պողպատէ սկզաներ պէտք է ունենալ:
To masticate iron steel teeth are required.

*

Ագուտին ընկեր եղողը, աղբիւսէ դուրս ելլելու չէ:
He who takes the raven for companion, must not come off the dunghill.

Ագաւին տեսած սերմը չի կանաչանար:
Grain sown does not grow if the raven
has seen it.

*

Երկինքէն է իջեր, ոտքերն ամպոս է:
He comes down from heaven, and appears
still to march on the clouds.

*

**Աջնիւ պատառը չտայ յագելոյն դուռ և դա-
զար:**

The choicest meal does not satisfy the
glutton.

*

**Աժան բանը թանկ կը մըննայ, թանկը՝ ա-
ժան:**

That which costs nothing, is good for no-
thing, and the dearest is the cheapest.

*

**Էշը ինկաւ գարու հորը. Ասաց. Աս լաւ քան
գմեր գոմը:**

The ass which fell into a granary (of
oats) said: it is better here than in our
stable.

*

Չմեռը բաղնպան ըլլաս, ամառը սյգեպան:

In winter be bath - keeper, in summer
vine - keeper.

*

**Կարո՞ղ է վարդը ծովի միջում, մանիշակը կրա-
կին առջին դիմանալ:**

What can the rose do in the sea, and the
violet before the fire?

*

Ախոռը ծուռ է, կովը կաթ չի տար:

If the stable is crooked the cow will give
no more milk.

*

Կուշտը անօթուն մանր կը բրդէ:

He who is satiated only give small pieces
to him who is hungry.

He who has well eaten gives but small
pieces to him who is hungry.

*

Ախանջիկ օղ ըլլան ըսածներս:

Let my admonitions be to your ears, as
the rings which are attached thereto.

*

**Կուտը մեր տունն է ուտում, հակիթները
գոռներում է ածում:**

Our hen eats our grain, and lays for our
neighbour.

Հանգիստ ջուրը, հանգարտ գետը կը փորէ
գրէնարները:

Sleeping waters and calm streams, con-
sume the borders.

*

Սղէկութուն ըրէ՝ ծովը թապէ, ծովը չբերէ
նէ՝ ալիքէ կը բերէ:

Do good and throw it into the sea, if the
sea does not render it to you its waves
will do so.

*

Ուր տեղ շուն մը գզուի, հոն կը գանուի:

He always is there where they shear a
dog.

*

Ջուր է մաղում:

He who sifts water, does nothing useful.

*

Սղէկ է խելօքին հետ քար կրել, քան խեւին
հետ ուտել խմել:

It is better to carry stones with a wise
man than accept the meal of a mad-
man.

*

Աղուէսին հարցուցին. վկադ ո՞վ է. — ատաց.
Պոչա է:

The fox was asked: Who is thy witness?
— My tail, answered he.

*

Ջուրը՝ գնացած համբան չմոռնար:

The water does not forget its course.

*

Սմէն ջուր գերան չի բերեր:

Every stream does not carry joists.

*

Աղքատ երիցու քարոզը չանցուի:

The sermon of a poor priest is not heard.

*

Սեւ օձը տեսնողը, սեւ գաւազանէն կը վախ-
նայ:

Who has seen a black serpent, is afraid
of a black stick.

*

Սմէն մարդու սրտումը մի առիծ է պառկած:
Every man has in his heart a lion that sleeps.

*

Լալին լեզուէն տէրն կը հասկընայ:

Tears are a language, only he who weeps
understands them.

*

Ահը՝ ելը ձիէն վազուկ կ'ընէ:

Fear makes the ass run more rapidly than the horse.

*

Լաւ է սարին տակն ամբընալ, քանց սարին գլուխը:

It is better to be ashamed below the mountain than on its top.

*

Աղուէսին հարցին ո՞ր է լաւ: — Բսաց. լաւն ան է որ ոչ ես շունին տեսնեմ և ոչ շունը ինձի:

The fox has only a wish: Not to see the dog and not to be seen by him.

*

Խարբերգու անցածը Բալու կը կարգայ:

Staying in Palou, he knows all that goes on in Kharpert (Armenian towns).

*

Մէկ ծաղկով կամ ծիծեռնիկով գարուն չի դար:

A single flower or a single swallow does not always announce the spring.

*

Մէկ ձեռքը ձայն չի հաներ:

One cannot applaud with one hand only.

Խելօքը ինչուան մտածեց, խելը իր բանը տեսաւ:

The wise is still meditating, while the madman has already done his business.

*

Ով առանց պակասութեան բարեկամ կը փընտռէ, առանց բարեկամի կը մնայ:

He who looks for a friend without a defect will never find one.

*

Մէկ չամիչը օխտը տեղէ կը խածնէ:

He makes seven morsels one of currant.

*

Խածանին առջեւ կեցիր քան թէ տուողին առջեւ:

Stand rather before the horse that bites, than before that which kicks.

*

Հորթը որ կովէն առաջ անցնի, գալը կ'ուտէ. The calf which goes before the cow is devoured by the wolf.

*

Ով որ փող ունի խելք չունի, ով որ խելք ունի փող չունի:

He who has money has not always wit,

he who has wit has not always money.

*

**Մի սատակիր իմ էշս, զարուն է բացվում եօնւ՝
ձէն է ծլում:**

O my ass! do not die yet, the spring is coming, and the trefoil is growing.

*

Ոտքդ քարին զարնուի, խղճմտանքդ քննէ:
When thou striketh the stone with thy foot, consult thy conscience.

*

**Արեգակը որ այնչափ բարձր ու լուսաւոր է,
մէկ փոքր ամպը կը ծածկէ:**
Great and resplendent as the sun is, the little cloud which passes hides it from our eyes.

*

Բանը կը հանէ սրտին զամը:
Words draw the nails from the heart.

*

Գայլին ձագը կրթելով դառ չըլար:
The wolf with education becomes no lamb.

*

Գլուխդ որ ցաւի՝ ոտքդ կը մոռնաս:

Footache is forgotten, headache not.

*

**Ձի հեծնէ՝ Աստուած կը մոռնայ. ձիէն իջնայ՝
ձին կը մոռնայ:**

When he rides a horse, he forgets God, when he comes down from the horse, he forgets the horse.

*

**Հասակով զաճաճէն հեռու կեցիր, վասն զի Աստուած
գլուխն է զարկեր:**

Stand far from dwarfs, for God has striken them on the head.

*

**Էշն որ հալեւորնայ՝ մըջիւններն ալ վրան կը
հեծնեն:**

The ass is become so old that the ants climb up on him.

*

**Մարը ծեծ ու պատիժ կու տայ, բայց յետոյ
կը համբուրէ:**

The mother punishes and strikes her child, but afterwards kisses it.

*

**Ձկան հարցուցեր են. ծովէն ի՞նչ խապար, —
Ըսեր. ըսելիք շատ ունիմ, բերանս լիքն է:**

The fish was asked: Have you news from the sea? — He answered: I have much to say, but my mouth is full of water.

*

Ձուէն ելնէ, հոռծին չհաւնէ:

He came out from the egg, because the shell did not please him.

*

Ճանճը առիւծին ականջը կը մտնէ կը յաղթէ:

The fly enters into the ear of the lion and conquers him.

*

Քամին ասեց մարազին. Գուռդ բաց արա դարման տուն ածեմ: — Ասաց. Ոչ քու բերածը կ'ուզեմ, ոչ քու տարածը:

The wind said to the granary: Let your door be opened. I will carry all that you want. — The granary answered: I do not want what you carry to me, nor what you carry from me.

*

Ձուր իյնողը անձրեւէն չի վախեր:

He that falls into the water, is not afraid of the rain.

Ձրհորը չորնալէն վերջ յարգը կը հանչուի:
When the well is dried up, then its value is known.

*

Սազը հաւին գրաւական տալ:

Exchange a goose for a hen.

*

Շալկես՝ առնող չիկայ, ալկես առնող շատ:

You carry a load, nobody aids you; are you discharged, every one runs to aid you.

*

Սարին անհատ ծախղկն էլ իրան տեղը փառքը վարդի հեռ չի փոխել:

The flower without perfume on the top of the mountains, would not cede its place and its happiness to the rose of the garden.

*

Ձուրը իյնողը՝ ձեռքը փրփուրներուն կը նեռէ:
He that falls in the sea, takes hold of the scum to be saved.

*

Շատ լաւ աղջիկ է: — Ինչէն յայտնի է: — Մորը վկայեց:

She is a very honest girl. — How do you know it? -- Her mother affirms it.

Կաշառք տուողին՝ մութ տեղը լուս կու տայ :
He who corrupts with presents, turns
light into darkness.

*

Գայլ որ ծերանայ, շներուն խաղալիք կ'ըլլայ :
When the wolf is old the dogs laugh at
him.

The old wolf is the sport of dogs.

*

Հեշտ է քարին խոտ բուսցնել, քան թէ քեզի
խօսք հասկըցնել :

Grass will grow on the stones, before I can
make you understand.

*

Մարազը հորթը կը հաստացնի, սնտուկը՝ երե-
խէն :

The calf wastes the contents of the rack
the child the saving of the house.

*

Մէկ աչքն մէկալին չի հաւատար :

One eye does not confide in the other.

*

Ուղաը իր կուզը չի տեսներ :

The camel does not see his hump.

Մէկին փողն որ աւելնայ, տանը սիւնը ծուռ
կ'երեւնայ :

When one's fortune augments, the co-
lumn of one's house appears crooked.

*

Մէկ տեսնելիս բարեկամ, երկու տեսնելիս՝ աղ-
բար :

At first sight, friend; at second meeting,
brother.

*

Գալը բուրդը կը փոխէ, բայց բնութքը չի փո-
խեր :

The wolf changes its skin, but not its na-
ture.

*

Գալը թողածը կ'ափսոսայ. հովիւը յափշտա-
կածը :

The wolf regrets what he has left, and
the shepherd what he has kept.

The wolf regrets what it has left to the
shepherd, and the shepherd what the
wolf has taken from him.

*

Բերանդ բանալուն, աչքդ բաց :

Instead of opening your mouth, open your eyes.

*

Պալը քաղցածութենէ չի կրցած քալել, ըսեր են. Տեսէք այնչափ կերեր է որ չի կրնար քալել:

When one sees a wolf enfeebled by hunger, who cannot any longer walk, he cries; See, it has eaten too much, it cannot move.

*

Բերանը սալ չթրջեր:

Lips do not wet lentils.

*

Բերաննին լեցուն է, փորերնին պարապ:

He has the mouth full and the belly empty.

*

Պալը ամպոտ օրը կ'ուրախանայ:

The wolf rejoices with a covered sky. A covered sky is the joy of the wolf.

*

Անտղին աչքը, ծախողին ձեռքն կ'ըլնի:

The eyes of him who buys, are in the hands of him who sells.

Ոչխարին տաջեւը խոտ ձգելուն պէս, գմակը կը նայի որ գերացա՞ւ:

As soon as the owner puts the herb before the sheep, he looks immediately to see if its tail has become fat.

*

Ասորդին երեսը թքեր են, թաթաւ կուգայ, քսեր է:

Spit at the face of an insolent man, he will say that it is the effect of dew.

*

Բարեկամին հետ կերուխում ըրէ, սառաւոր մի ըներ:

Dine with thy friend, but do no business with him.

*

Բարեկամը նեղ օրն է պէտք:

A friend will be known in difficult days.

*

Կեռին տակ էշը չի դաար:

The ass does not bray under its load.

*

Շանը կազութիւնը մինչեւ ազուեսի տեսութիւնն է:

The hound is lame till he has seen the fox.

Մէկին քառասուն օր խե կանչեր են՝ խենթե-
ցեր է:

Having called a man a fool for forty days,
he became one.

*

Բարեկամին հացը՝ թշնամու պէս ուտելու է:
Eat a friend's bread as if it were an e-
nemy's.

*

Շատ գիտցողը՝ շատ կը սխալի:
He who knows much, mistakes much.

*

Խօսքը կարիճին կէսն է, սոււած խօսքը կը
կասարէ:

An honest man keeps his promise.

*

Բարեկամ ինձի չ'օգնող, թշնամի չ'վատող, եր-
կուսը զոյգ մը օղ:

The friend who does not help me, the e-
nemy who does not injure me, are both
a pair of ear-rings.

*

Հաջել չգիտցող շուն, վրան գալ կը բերէ:
The wolf falls upon the dog who does
not bark.

Մ'նչի լեզուն տէրը կը հասկընայ:

Words of the dumb are understood only
by the dumb.

Words of the dumb are understood only
by the Lord.

*

✓ Յաջողութիւն և ճակատագրութիւն եղբայր են:
Misfortune and fortune are sisters.

*

Մրջիւնը պըտիկ ա, համա սօրանի տկանջ ա
մտնում:

The ant is very small, but it enters in
the ears of the lion.

*

✓ Նետն ու խօսքը գուրս թռչելէն վերջ, ալ ետ
չեն դառնար:

Arrows, like words once darted, do not
return.

*

Մահը տեսածին պէս՝ ջերմին գոհ կ'ըլլայ:

At the sight of death, man calls after the
fever.

*

Քաղցած հաւը՝ երազը կուտ տեսնալով, թառը
սաքով փորելուն՝ վար կ'իյնայ:

A hungry hen dreaming of grain, begins to scratch with its claws and falls from the perch.

*

Մէկ ծաղկէն օձը թոյն կը շինէ, մեղուն մեղըր:

From the same flower the serpent draws its poison, and the bee its honey.

*

Քօսին ինչ պէտք է թէ ճրտղը թանկ է: What matter to a blind man if the candle is dear?

*

Մէկ քարով պատ չի կայներ:

A wall is not built with one stone.

*

Մանկութեան ուսումը քարի վրայ փորուածք է, ծերութեան ուսմունքը սառին վրայ զըրուած է:

Youth cares on stone, old age on ice.

*

Մէյմը նոր տունին, մէյմը նոր հարսին, ամեն օր մէկ մէկ բան կը սրտխփն:

The new house, like the new consort, fails every day, on one side.

Աղաճէն բան ուզելը, ջուրի մէջ ծակ փորել է:

To ask a favour from a miser, is like trying to make a hole in the water.

*

Ագահ մարդուն մի աչքն է կորած, փառասիրին երկունս ալ:

The miser is one-eyed, the ambitious is blind.

*

Սոխակը սօկի վանդակ զրեր են, դարձեալ ան հայրենիքը կանչեր է:

Even in a golden cage, the nightingale deplores his native land.

*

Վախկտը մէկ փոսուռայ տեսնէ, հառայ կտայ թէ կրակ կայ:

If the timid sees a glow-worm, he shouts: Fire!

*

Տազին ինչ պէտք է սօկի սանար:

To a bald head a golden comb.

*

Տուն խախուտ, մահանայ կարկուտ:

If the house falls, he accuses the hail of it.

Ձաղացքը երկու քարէն, սէրն երկու գլխէն :
As mills require two stones, so friend-
ship require two heads.

*

Լուր առ աղայէն, հարբածէն, խեղէն և կնիկ
մարդէն :

Will you know a secret? Ask a child, a
madman, drunkard and a woman.

*

Խենթին սիրտը՝ լեզուին վրայ է, խելացիին
լեզուն՝ սրտին վրայ :

The heart of the madman is on his ton-
gue, the tongue of a wise man in his
heart.

*

Մերուն աչքով աղջիկ սա, կէնճին աչքովը ձի
սա :

Choose your consort with the eyes of an
old man, and choose your horse with
the eyes of a young man.

*

Կանայք իմանան թէ երկինքը սէյլիբ կայ, սան-
դուխ կը զնեն որ տեսնեն թէ հոն ինչ կայ :

If women thought there was something
curious in the sky, they would find a
ladder to get up and see what there was.

Լաւ աղջիկը օխտը աղի համ կուտայ :

A good girl is worth more than seven
boys.

*

Լաւ ձին՝ գարին կ'աւելցնէ, գէշ ձին՝ խանչի :
The good hors increases the oats, the
bad one, the spurs.

*

Կնկան լացը օրոցքին տակը կ'իմացուի :

The wife makes herself known at the
cradle.

*

Մէկ քաղաք մը կ'երթաս, կը տեսնաս որ գտակ-
ները ծուռ են դրեր, դուն ալ ծուռ դիր :

When you are in town, if you observe
that people wear the hat on one side,
wear yours likewise.

*

Հայուն խելքն գլխում ա, վրացուն խելքը՝
աչքումնը :

The wit of an Armenian is in his head,
that of a Georgian in his eyes.

*

Մօրուքը համրեր են :

They have counted the hairs of his beard.

Մօրուքս բռնկեր է, կ'ըսէ. կեցիր չունարևս
վառեմ:

My beard is on fire, help! — wait till I
light my pipe.

*

Ոտք չթրջած, ձուկ չի բռնուիր:

If you are afraid to wet your feet, you
will never catch fish.

*

Նա քո մեղրն պիտի, նա քո սըղ:

I am not jealous either of thy honey, or
of thy buzzing.

*

Որը ջուր չգտնար խմելու, որը անցք չգտնար
անցնելու:

There are those who find no water to
drink and those who find no water to
pass.

*

Մէկ ձեռքը մէկայլը կը լուսայ, երկուսն ալ խո-
տակ կ'ըլլան:

One hand washes the other and both are
clean.

*

Մի՛ թքներ ան ջրհորը, սրուն ջուրը խմեր ես:

Do not spit into the well from which you
have drunk the water.

Շունն ինչչափ վազէ, տիրոջն հետ գեղ կը
մանայ:

As much as the dog runs, it comes to the
village with its master.

*

Ոսկի բեռով ջորւոյն ամէն բերդի դրուը-
տիք բաց են:

To the mule loaded with gold, every castle
opens its gates.

*

Մէկ ոչխարին երկու կաշի չըլլար:

One cannot extract two skins from a
sheep.

*

Որչափ գիտես ալ նէ, մէյմը գտակիդ ալ խոր-
հուրդ հարցուր:

Although you know very much, neverthe-
less take advice from your hat.

*

Ուզողին մէկ երեսը սե, չտուողին երկուսն ալ
արսայ է:

He who asks has one shame; but he who
refuses has two.

*

Ուզտապանին բարեկամ եղողին գուռը ու խալ-
կինը մեծ պէտք է:

He who wishes to be the friend of a conductor of camels, must extend his door and prepare a larger kettle.

*

Ուզա հեծնողը՝ կուզէ կուզ ման չի գալ:

He that mounts a camel would not become hunch - backed.

*

Շատ մի սիրեր՝ ատելը կայ, շատ մի ատեր սիրել կայ:

Love without clamour, hatred can come; hate without rumour, love can return it.

*

Չեմ ուզեր ձեզս ձգէ:

I do not want it, put it in my pocket.

*

Ուղտին քանորպազութիւնը մազէ կարմնջին վրայ կ'երևնայ:

The dexterity of a camel is known when he passes on a bridge of hair.

*

Ո՞ւմ խօսքը անցուկ կ'ըլայ: — Հարուստին ու գեղեցկին:

Who is preferably heard? — The rich and the handsome.

Ուշ գտայ, շուտ կորուսի:

I have found it very late, and lost it very soon.

*

Աւ հեռու է մօտիկ գրացին, քանց զհեռուն:

He who is nearest to your heart, is he who is farthest from you.

*

Ա՛խ ժամանակ, ժամանակ. այս ի՛նչ օրերու հասանք. նժոյգները յարգ կ'ուտեն, զարին կ'ուտէ աւանակ:

O time! where we have arrived? — The courser eats straw and the ass eats oats!

*

Ազէկ է ծերը ատներ՝ թէ որ բիչ մը խելք չունենայ նա:

The old man at home should not show too much wit.

*

Աղուէսի փախուստը մինչև քուրքճու թուքանն է:

The fox's last hole is the furrier's shop.

*

Մեծամանակ խօսող խօրօզի զուխը կը կըտրեն:

The cock that crows at an unhappy hour
must lose his head.

*

Անմիտը միշտ դժբախտ չմնար, և ոչ խմաստու-
նը՝ մշտնջենական բարեբախտ:

The fool is never unhappy, the wise is
not always happy.

*

Պզտիկ մարդիկ՝ մեծ մեծ երազներ կը տես-
նեն:

Little minds have great dreams.

*

Պղինձը վար ինկաւ չկտորեց, ձէնը վեր ելաւ:
The copper falls and does not break it-
self, but the echo brings on high the
noise of its fall.

*

Սև սիրտ՝ սպիտակ ատամն:

Dark heart white teeth.

*

Սէրը սխտոր է բուսեր:

Love has got grown garlic.

*

Պարտականին երեսը սև կ'ըլնի՝ լեզուն կարճ:

He who has debts to pay has sad eyes
and short tongue.

Պզին ծայրին բանցկով զարնել չըլար:

One cannot give a fisticuf on the point
of a needle.

*

Պզտոր ջուրին մէջ ձուկ բանելը դիւրին է:

It is easy to catch fish in troubled water.

*

Ուղտին ըսին. աչքդ լուս, քեզ քուսակ ելաւ:
Ասեց. — Ի՞նչ անեմ որ իմ բեռը ինձանից
վեր չի ընկնիր:

They told the camel: Good news! a son
is born to you: — What matter to me,
answered he, will it help me to carry
the half of my load?

*

Շատ սպրտը՝ գիտուն չէ, շատ տեղ քարտն
է գիտուն.

It is not he who has lived the longest,
but he who has travelled the longest,
that knows the most.

*

Հարստութիւնը՝ գէշին կը սիրունացնի, լաւին
լեզու կը սաս, չարտին ջիւխտ սաք, քառին
տ երկու լուս աչք:

Riches give beauty to the ugly, feet to
the cripple, eyes to the blind, and in-
terest to tears.

Փարջը՝ ջուրին ճամբան կը կտարի:

The pitcher is broken on the way to the well.

*

Պտարի ձեռքով լաւ է փուշ քաղել:

Thorns must be gathered by a stranger's hands, not by one's own.

*

Օձն ամեն տեղ ծուռ կը քայլէ, իր բունը շիտակ:

The serpent goes everywhere crooked, but enters straight into its hole.

*

Քուրդն հարցուցեր է սափրիչին. մազս ձերմանկ է թէ սև: — Բոտեր է. երբ առջևդ թափեմ կը տեսնես:

The Kurd asked the barber: Is my hair white or black? — The other answered him: I will put it before you, and you will see.

*

Անտէր գառը՝ գալն է կերեր:

The lamb without an owner becomes the prey of the wolf.

*

Պաթան ծոցը սրտս բռնել կ'ըլլայ մի:

Can one fast with the cake in his hands?

*

Պրուտա ասողի մի ձի, որ ասի ու փախչի:

Give a horse, to him who tells the truth that he may escape after telling it.

*

Էջը հեծնալը մէկ ամօթ, իյնիլը երկուս:

He who mounts an ass, has one shame, he who falls from it, has two.

*

Թշուառութեան չափն որ անցնի, կ'ըսեն. աղէկ նշան է:

When a misfortune oppresses you, they will tell you: It is a good sign.

*

Պինիին հարցուցին. արածդ շատ է թէ շինածդ: — Բաց. շինածս չգիտեմ. արածս համբանք չունի:

They asked the wine: Have you caused more ruin than you have accomplished good actions? — He answered: I do not know many good actions I have accomplished, but the number of ruin of which I am the cause is infinite.

Որ մարդու աչք բունին մէջը կը խաղայ, ա-
նոր փորին մէջ սասանայ կայ:

He, whose eyes move in their orbit, has
the devil in the belly.

*

Որ ջուրը զեա կը խոզէ, ես անոր ծով կ'ըսեմ:
The water in which I drown, I call an
Ocean.

*

Շուներ իրար հետ կըռուտմ են, գէլի գէմը
միանում:

Dogs which fight each other, unite against
the wolf

*

Մէկ տուն երկու տանտիկին ելնի, տախտըն
անուեկ կը մնայ:

The apartment is not well taken, if two
wives command the same house.

*

Չուկն ի ծովին տապակը զնեկ ի կրակին:

While the fish is in the water, do not put
the gridiron on the fire.

*

Չեզ ձիուն կիցը սաստիկ կ'ըլլայ:

The kick of a quiet horse strikes strong.

Հայ տղամարդու սիրտը, հայ ծովին անդուն-
դը, երկունս ալ մեզի համար մութ են:

The heart of man and the ground of the
sea are fathomless.

*

Սասանային ալ իր բաժինը տալու է:
One must give the devil his due.

*

Սառած օձն տաքցընես՝ առաջ քեզի կը խայ-
թէ:

Warm a frozen serpent, and it will sting
you first.

*

Խուլն է յաղթեր շատախօսին:

The deaf has lost patience with the bab-
bler.

*

Չարկ զթաբը՝ որ իմանայ էշուկը:

Whip the saddle, the ass will feel it.

*

Դեը դարբնոցը չի զնայ:

The devil does not go to the blacksmith's.

*

Փողը ձեռքի ազտ է, լուացուիս՝ կ'երթայ:

Money dirties the hands, when washed it disappears.

*

Շուն՝ ոչ ինքը կուտէ զխոտն և ոչ գառին կը թողու որ ուտէ:

The dog cannot eat the hay, and will not allow the lamb to eat it.

*

Փտտած յարզը առողջ եզի վնաս չի տար:

Rotten straw does not injure the sound ox.

*

Տաշած քարը գետինը չի մնար:

Polished stone does not remain on the earth.

*

Գետնէն ալ ստակ գտնաս նէ, համրէ ու սու:

If you find money on the ground, count it first and then put it into your pocket.

*

Նայէ որ իմաստուն ըլլաս, բայց տգէտ երևնալ սորվիս:

Be leaernd, but be taken for a fool.

Ես քուն՝ բաղբս զարթուն:

I sleep, fortune watches.

*

Ճերմակ ստակը սև աւուր համար է:

Silver money is to be kept for dark days.

*

Ձուկը ջրին մէջ մեծ կ'երևնայ:

A fish appears larger in the water than it is.

*

Ուրիշին տոպրակին վրայ զուլ չըլար:

Generosity from the purse of another.

*

Խեղքը հասակումը չէ, գլխում է:

Wisdom is not in years, but in the head.

*

Հարուստին աչքը վարագուրով կ'ըլայ:

The eyes of the rich are dim.

*

Ամէն ծաղիկ իր տեսքն ունի. ամէն հասակ իր պէտքն:

Every flower has its perfume, every age its needs.

*

Ուսողը չէյտէ, բրդողը գիտէ:

He that eats does not know how much is consumed, but he that cuts knows it very well.

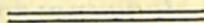
*

Հայրենեաց քարինքը աւելի տաք են քան Բաբելոնի փռները:

The stones of my native country are warmer than the oven of Babylone.

*

✓ Բարեկամը գլխին կը նայի, թշնամին ոտքին:
The friend looks at the head, the enemy at the feet.

2442-2447

2013

